

IV

(Informācija)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTA INFORMĀCIJA

PADOME

**Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumi (2007. gada 15. novembris)
par skolotāju izglītības kvalitātes uzlabošanu ⁽¹⁾**

(2007/C 300/07)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME UN PADOMĒ SANĀKUŠIE DALĪB-
VALSTU VALDĪBU PĀRSTĀVJI,apstākļus, lai atbalstītu skolotājus gan sākotnējās apmācībās,
gan kvalifikācijas celšanā, un izglītības un apmācības jomā
piesaistīt un pieņemt darbā cilvēkus, kuriem ir profesionāla
pieredze citās jomās ⁽²⁾;

ŅEMOT VĒRĀ:

1. Lisabonas Eiropadomes 2000. gada 23. un 24. marta secinājumus, kuros uzsvērts, ka ieguldījums cilvēkos ir būtisks, lai nodrošinātu Eiropas vietu zināšanu ekonomikā, un ar kuriem dalībvalstis aicinātas "veikt pasākumus, kas novērstu šķēršļus skolotāju mobilitātei un piesaistītu augsti kvalificētus skolotājus" ⁽³⁾;
2. "Izglītības" padomes 2001. gada februāra ziņojumu Eiropadomei par konkrētiem turpmākiem mērķiem attiecībā uz izglītības un apmācības sistēmām, kurā uzsvērts tas, ka mainās skolotāja loma, — skolotāji turpina dalīties ar zināšanām, bet tie "darbojas arī kā privātskolotāji, kas virza zināšanu apguvējus pa to individuālo ceļu uz zināšanām" ⁽⁴⁾;
3. darba programmas "Izglītība un apmācība 2010" 1.1. mērķi — uzlabot skolotāju un mācību instruktoru izglītību un apmācību — kurā uzsvērts, cik nozīmīgi ir piesaistīt un noturēt augsti kvalificētus un motivētus cilvēkus skolotāja profesijā, identificēt prasmes, kas skolotājiem vajadzīgas, lai atsauktos uz sabiedrības mainīgajām vajadzībām, nodrošināt atbilstīgus
4. Padomes 2002. gada 27. jūnija Rezolūciju par mūžizglītību, ar kuru dalībvalstis aicināja uzlabot to skolotāju izglītību un apmācību, kuri iesaistīti mūžizglītībā, lai viņi iegūtu zināšanu sabiedrībai nepieciešamās prasmes ⁽⁵⁾;
5. Padomes un Komisijas 2004. gada 26. februāra kopīgo starpposma ziņojumu "Par progresu, tiecoties sasniegt Lisabonas mērķus izglītības un apmācības jomā" ⁽⁶⁾, kurā prioritāte ir dota kopēju Eiropas principu izveidei attiecībā uz kompetencēm un kvalifikāciju, kas vajadzīga skolotājiem, lai tie spētu īstenot savu mainīgo lomu zināšanu sabiedrībā ⁽⁷⁾;
6. Padomes un Komisijas 2006. gada 23. februāra kopīgo starpposma ziņojumu par darba programmas "Izglītība un apmācība 2010" īstenošanu, kurā uzsvērts, ka "būtiski svarīgi, lai uzlabotu izglītības un mācību sistēmu efektivitāti, ir veikt ieguldījumus skolotāju un meistarību apmācībā un izglītības un mācību iestāžu vadības stiprināšanā" ⁽⁸⁾;

⁽¹⁾ Šie secinājumi attiecas uz skolotājiem, kas strādā vispārējās izglītības un sākotnējās profesionālās izglītības jomā; tādēļ skolotājs ir persona, kurai saskaņā ar tiesību aktiem un praksi dalībvalstī ir piešķirts skolotāja (vai tam līdzvērtīgs) statuss. Šajā definīcijā neietilpst personas, kuras pieņemtas darbā ārpus oficiālajām izglītības un apmācības sistēmām, jo viņi pilda cita veida un satura uzdevumus.

⁽²⁾ Dok. SN 100/1/00 REV 1.

⁽³⁾ Dok. 5980/01.

⁽⁴⁾ OV C 142, 14.6.2002., 1. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 163, 9.7.2002., 1. lpp.

⁽⁶⁾ Dok. 6905/04.

⁽⁷⁾ Dokumenta 12414/07 ADD 1 I un II pielikums.

⁽⁸⁾ OV C 79, 1.4.2006., 1. lpp.

7. Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju 2006. gada 14. novembra secinājumus par efektivitāti un vienlīdzīgumu izglītībā un apmācībā, kuros teikts, ka “*svarīgākie faktori, kas palīdz sasniegt augstas kvalitātes rezultātus izglītībā, ir pasniedzēju, mācību instruktoru, citu mācībspēku, kā arī profesionālās orientācijas un aprūpes dienestu motivācija, prasmes un kompetence, kā arī skolu vadības kvalitāte*” un ka “*mācībspēku centienus būtu jāatbalsta ar nepārtrauktu profesionālo izaugsmi*”;
8. Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju 2006. gada 14. novembra secinājumus par turpmākām prioritātēm pastiprinātai Eiropas sadarbībai profesionālās izglītības un apmācības jomā, kuros uzsvērts, ka nepieciešami augsti kvalificēti skolotāji, kas īsteno nepārtrauktu profesionālo izaugsmi ⁽⁹⁾;
9. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. novembra Lēmums Nr. 1720/2006/EK, ar ko izveido rīcības programmu mūžizglītības jomā, kurā saskaņā ar “Comenius” programmu iekļauts īpašs mērķis uzlabot skolotāju izglītības kvalitāti un integrēt tajā Eiropas dimensiju ⁽¹⁰⁾;
10. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra ieteikumu 2006/961/EK par pamatprasmēm mūžizglītībā ⁽¹¹⁾, kurā noteiktas minimālās zināšanas, prasmes un attieksmes, kas visiem skolēniem būtu jāapgūst līdz pamatizglītības un apmācības beigām, lai viņi varētu piedalīties zināšanu sabiedrībā, un kuras — ņemot vērā to transversālo būtību — nozīmē, ka skolotājiem jāsadarbības ciešāk un vairāk jāizmanto grupu darbs, kā arī jāizmanto mācīšanas pieejas, kas pārsniedz tradicionālās priekšmetu robežas.

PAUŽ GANDARĪJUMU par Komisijas 2007. gada 23. augusta Paziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam par “skolotāju izglītības kvalitātes uzlabošanu” ⁽¹²⁾, kurā mācīšanas un skolotāju izglītības kvalitāte ir identificēti kā galvenie faktori, lai uzlabotu izglītības rezultātus un sasniegtu Lisabonas mērķus, un šajā paziņojumā attiecīgi izteikti priekšlikumi šo mērķu saglabāšanai un uzlabošanai.

ATKĀRTOTI APSTIPRINA: lai arī dalībvalstīm individuāli ir jāuzņemas atbildība par darba programmas “Izglītība un apmācība 2010” 1.1. mērķa sasniegšanu un izglītības un apmācības sistēmu organizēšanu un to saturu, un kamēr skolām daudzās dalībvalstīs ir ievērojams autonomijas līmenis, Eiropas mēroga sadarbībai ir būtiska nozīme, lai dalībvalstīm palīdzētu pārvarēt kopējos pārbaudījumus, jo īpaši, izmantojot atklātās koordinācijas metodi, kurā ietilpst gan kopēju principu un mērķu

izstrāde, gan tādas kopīgas iniciatīvas kā līdzīgi kvalificētu speciālistu mācīšanās citam no cita, pieredzes un labākās prakses apmaiņa un savstarpēja pārraudzība.

UZSKATA, ka

1. Augstas kvalitātes mācīšana ir priekšnoteikums augstas kvalitātes izglītībai un apmācībai, kas savukārt būtiski ietekmē Eiropas ilgtermiņa konkurētspēju un spējas radīt jaunas darbavietas un sasniegt izaugsmi saskaņā ar Lisabonas mērķiem un kopā ar citām saistītajām politikas jomām, piemēram, ekonomikas politiku, sociālo politiku un pētniecību.
2. Tikpat svarīgi ir tas, ka mācīšana sniedz sociāli ļoti nozīmīgu pakalpojumu: skolotājiem ir svarīga nozīme, jo viņi ļauj cilvēkiem apzināt un attīstīt talantus un pilnveidot potenciālu personiskai izaugsmei un labklājībai, kā arī palīdz apgūt virkni sarežģītu zināšanu, prasmju un pamatprasmju, kas viņiem kā pilsoņiem būs vajadzīgas personiskajā, sociālajā un profesionālajā dzīvē.
3. Skolotāju spēja pārvarēt problēmas, ko rada aizvien lielāka sociālā un kultūru dažādība klasē, ir vitāli svarīga, lai veidotos vienlīdzīgākas izglītības sistēmas un labāk nodrošinātu līdzvērtīgas iespējas visiem.
4. Skolotāju izglītība un apmācība ir vitāli svarīgs elements, un efektīvas skolotāju izglītības sistēmas veicinās to, lai modernizētu Eiropas izglītības un apmācību sistēmas, turpmāk uzlabotu izglītības rezultātu vispārējo līmeni un gūtu panākumus, lai sasniegtu darba programmas “Izglītība un apmācība 2010” kopējos mērķus.
5. Ņemot vērā minētos apsvērumus, dalībvalstīm būtu jāpieskair augsta prioritāte tam, lai uzturētu un uzlabotu skolotāju izglītības kvalitāti visas karjeras laikā.

ŅEM VĒRĀ, ka

1. Daudzas sociālas, kulturālas, ekonomiskas un tehnoloģiskas pārmaiņas sabiedrībā rada skolotāja profesijai jaunas prasības un rosina nepieciešamību veidot tādu pieeju mācīšanai, kas vairāk pamatojas uz prasmēm, vienlaikus lielāku uzmanību pievēršot mācīšanās rezultātiem.

Apģūstot dzīvē noderīgas pamatprasmes, skolēniem arī jāķļūst arvien autonomākiem mācībās un jāuzņemas atbildība par savu mācīšanos.

⁽⁹⁾ OVC 298, 8.12.2006., 8. lpp.

⁽¹⁰⁾ OVL 327, 24.11.2006., 45. lpp.

⁽¹¹⁾ OVL 394, 30.12.2006., 5. lpp.

⁽¹²⁾ Dok. 12414/07 + ADD 1 + ADD 2

Turklāt zināšanu apguvēji visās klasēs var būt ar ļoti atšķirīgu pieredzi, un tiem var būt ļoti dažādas prasmes.

Lai ļautu skolotājiem pielāgot savas mācību metodes zināšanu apguvēju mainīgajām vajadzībām, skolotājiem vajadzētu regulāri papildināt savas prasmes un/vai apgūt jaunas prasmes.

2. Jaunās prasības, ar ko skolotāji saskaras, ne tikai rada vajadzību veidot jaunas mācīšanās vides un pieejas mācīšanai, bet arī aicina sasniegt augstu profesionālu līmeni.

Skolas kļūst par autonomākām un atvērtākām mācību vidēm, skolotāji uzņemas arvien lielāku atbildību par mācību procesa saturu, organizēšanu un pārraudzību, kā arī par viņu pašu personīgo profesionālo izaugsmi visas karjeras laikā.

3. Tas savukārt rada jaunus pārbaudījumus skolotāju izglītības iestādēm, skolotāju mācību programmu mācībspēkiem un skolām, izstrādājot vai īstenojot programmas gan topošajiem, gan jau strādājošajiem skolotājiem. Lai skolotāju izglītības sistēmas varētu pārvarēt šos pārbaudījumus, ir vajadzīga labāka koordinācija starp dažādiem skolotāju izglītības aspektiem — no sākotnējās izglītības, ar sākotnējās profesionālās pieredzes papildu atbalstu ("integrāciju" ⁽¹³⁾), līdz profesionālai izaugsmei darbavietā.

Turklāt ir vajadzīgs lielāks stimulants, lai skolotāji turpinātu pilnveidot prasmes visā savas profesionālās darbības laikā, un vienlaikus jāpieliek pūles, lai nodrošinātu izglītības darbavietā atbilstību gan kvalitatīvām, gan kvantitatīvām prasībām.

4. Turklāt vairākās dalībvalstīs skolotāja profesijā ne vien jāpieņem jauni cilvēki, tostarp citu profesiju piemēroti kvalificēti pārstāvji ar pieredzi, bet arī jāpārlicina pieredzējuši skolotāji turpināt strādāt savā profesijā tā vietā, lai agri pensionētos vai pārietu uz citu profesiju.

Uzlabota skolotāju izglītības kvalitāte var palīdzēt padarīt skolotāja profesiju par pievilcīgu karjeras iespēju.

⁽¹³⁾ "Integrācija" ir process, ko izmanto dažās dalībvalstīs, lai neseno izglītību ieguvušiem skolotājiem pirmajos darba gados nodrošinātu papildu palīdzību (piem., darbaudzināšanu, apmācības, konsultācijas), kas tiem ir vajadzīga, uzņemoties jaunos pienākumus skolā un profesijā; tādējādi tā veido saikni starp sākotnējo skolotāja izglītību un reālo profesionālo darbību.

PIEKRĪT saskaņā ar attiecīgajiem pienākumiem:

1. censties nodrošināt, ka skolotājiem:

- ir augstākās izglītības iestādes kvalifikācija ⁽¹⁴⁾, kas rada piemērotu līdzsvaru starp studijām, kas balstās uz pētniecību, un mācīšanas praksi;

- ir speciālas zināšanas par saviem priekšmetiem, kā arī vajadzīgās pedagoģiskās prasmes;

- ir pieejamas efektīvas sākotnējās profesionālās pieredzes atbalsta programmas to karjeras sākumā;

- ir pieejams piemērots konsultatīvs atbalsts visas karjeras laikā;

- ir pamudinājums un atbalsts visas karjeras laikā pārskatīt savas mācību vajadzības un apgūt jaunas zināšanas, prasmes un kompetenci, izmantojot formālas, ikdienējas un neformālas mācības, tostarp apmaiņu un pārcelšanu darbā ārzemēs;

2. cenšas nodrošināt, lai skolotājiem, kas pilda vadītāja pienākumus, papildus mācīšanas prasmēm un pieredzei ir pieeja augsta līmeņa apmācībām par skolas pārvaldi un vadību;

3. tiekties nodrošināt, ka nosacījumi skolotāju sākotnējai izglītībai, sākotnējās profesionālās pieredzes atbalstam un tālākai profesionālai izaugsmei ir koordinēti, saskaņoti, tiem ir piemēroti resursi, kā arī garantēta kvalitāte;

4. apsvērt iespēju pieņemt pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot kvalifikācijas līmeni un praktiskās pieredzes līmeni, kas nepieciešama, lai strādātu par skolotāju;

5. veicināt ciešākas saiknes un partnerības starp skolām — kas varētu attīstīties kā "izglītošanās vietas" — un skolotāju izglītības iestādēm, vienlaikus nodrošinot, ka šīs iestādes sniedz saskaņotas, augstas kvalitātes un atbilstīgas skolotāju izglītības programmas, kas efektīvi piemērotas skolu, skolotāju un plašas sabiedrības augošajām vajadzībām;

⁽¹⁴⁾ Vai tiem, kas darbojas sākotnējās profesionālās izglītības jomā, ir augsta kvalifikācija profesionālajā jomā un ir piemērota pedagoga kvalifikācija.

6. veicināt to, ka sākotnējā skolotāju izglītībā, sākotnējās profesionālās pieredzes atbalstā un nepārtrauktas profesionālās izaugsmes laikā skolotāji iegūst kompetenci, kas tiem ļauj:

- mācīt transversālas prasmes, piemēram, tās, kas norādītas leteikumā par pamatprasmēm ⁽¹³⁾;
- radīt drošu un pievilcīgu skolas vidi, kas pamatota uz savstarpēju cieņu un sadarbību;
- efektīvi mācīt neviendabīgās klasēs, kurās ir skolēni ar atšķirīgu sociālo un kultūras pieredzi un ar ļoti dažādām prasmēm un vajadzībām, tostarp tādi, kuriem ir īpašas vajadzības mācību apguvē;
- cieši sadarboties ar kolēģiem, vecākiem un plašāku sabiedrību;
- piedalīties skolas vai apmācību centra, kurā tie strādā, pilnveidošanā;
- apgūt jaunas zināšanas un būt inovatīviem, iesaistoties nozīmīgā praksē un pētniecībā;
- izmantot IKT savu dažādo pienākumu izpildē, kā arī nepārtrauktā profesionālā izaugsmē;
- kļūt par neatkarīgiem zināšanu apguvējiem savā profesionālajā izaugsmē visas karjeras laikā;

7. nodrošināt piemērotu atbalstu skolotāju izglītības iestādēm un skolotāju mācību programmu mācībspēkiem, tādējādi

ļaujot tiem izstrādāt novatoriskas atbildes uz jaunajām skolotāju izglītības prasībām;

8. atbalstīt mobilitātes programmas skolotājiem, topošajiem skolotājiem un skolotāju mācību programmu mācībspēkiem, kuriem ir būtiska ietekme uz to profesionālo izaugsmi, kā arī veicināt labāku kultūras atšķirību izpratni un Eiropas dimensijas apzināšanos mācīšanās;
9. veikt piemērotus pasākumus, lai padarītu skolotāja profesiju par pievilcīgāku karjeras iespēju.

AICINA DALĪBVALSTIS AR KOMISIJAS ATBALSTU:

1. kopīgi strādāt, lai pastiprinātu Eiropas mēroga sadarbību atklātas koordinācijas metodes sistēmā, apspriežoties ar iesaistītajiem dalībniekiem un saskaņā ar transversālas politikas mērķi, kas iekļauts darba programmā "Izglītība un apmācība 2010" un nākamajā programmā, lai veicinātu šajos secinājumos izklāstīto skolotāju izglītības politikas prioritāšu īstenošanu;
2. izmantot visus pieejamos instrumentus, piemēram, tādus, kas ir daļa no atklātās koordinācijas metodes, Mūžizglītības programmu, Pētniecības un tehnoloģiju attīstības Septīto pamatprogrammu un Eiropas Sociālo fondu, lai ar integrētas pieejas palīdzību veicinātu uz atzinumiem balstītas zināšanas saistībā ar skolotāju izglītības politiku, turpmākas ierosmes par savstarpējām mācībām, inovatīvus skolotāju izglītības projektus un skolotāju, skolotāju mācību programmu mācībspēku un topošo skolotāju mobilitāti.

⁽¹³⁾ Sk. 11. zemsvītras piezīmi.